

P R A K T I C K É P Ř Í P A D Y.

Jde o fideicommissum eius quod supererit, či o substituci obecnou?

K otázce zajištění odkazů podle §§ 158, 159 nesp. pat.

První soud odepřel zajistiti nadační odkazy s 5% úroky ode dne úmrtí dcery zůstavitele, která zůstavitelem byla ustanovena universální dědičkou a po její smrti teprve nadace se mají zřídit, z toho důvodu, že podle výpovědi svědků závěti mnil zůstavitel slovy: »Že veškeren majetek odkazuje k doživotnímu užívání své dceři,« učiniti tuto universální dědičkou, jak z celého jeho projevu bylo zřejmo, zejména také z toho, že původně listiny obsahující vlastně testament jeho dcery po jeho smrti, nepodepsal a výslovně si přál, aby legáty teprve po její smrti z toho jmění, které jí zbude z majetku jeho, byly zřízeny a splněny, což zejména vyplývá ze slov ke konci závěti: »Obnosy, které zbudou po zaplacení poplatků pro jmenované ústavy dobročinné, budou, jak se rozumí samo sebou větší nebo menší podle toho, jaký bude stav zůstaveného majetku, ale v každém případě nechť se rozdělí na stejné díly.« Slovem »doživotní užívání« patrně bylo míněno, že dcera zůstavitele bude neomezenou vlastnící majetku jeho a že odkazy teprve po její smrti ze jmění, které zbude z majetku zůstavitelova, budou zřízeny. Jde tedy o fideicommissum eius, quod supererit, a nesrovnávalo by se s poslední vůlí zůstavitele, kdyby dědička ve svém právu vlastnickém měla býti omezována ve smyslu § 158 nesp. pat., uváží-li se, že může celé jmění pozůstalostní strávit a že nejde o fideikomisární substituci, nýbrž jest tu jen zákaz pořizovati o jmění tom.

Stížnost do usnesení toho podaná byla II. instancí z a m í t n u t a z těchto důvodů:

Stěžovatelé dovolávají se pro svůj návrh na zajištění odkazů učiněných jim zůstavitelem ustanovení § 685 obč. z. a § 159 nesp. pat., avšak neprávem.

Jest sice pravda, že zůstavitel v poslední vůli ze dne 21. II. 1931 ustanovil, že veškeren majetek odkazuje k doživotnímu užívání své dceři a že po její smrti majetek má býti rozdělen podle ustanovení níže pak uvedených a že stěžovatelé mají obdržeti při tom odkazy v odst. IV., 2—3 uvedené a že ostatní majetek po zaplacení výloh pozůstalostních a poplatků z jednotlivých odkazů má býti rozdělen rovným dílem mezi dobročinné a lidumilné ústavy tam pod č. 1—8 uvedené, než stěžovatelé přehlízejí, že svědci poslední vůle zůstavitele potvrdili, že zůstavitel onou větou chtěl vysloviti, že dědičkou jeho jest jeho dcera a že teprve z toho, co po její smrti ze jmění zůstavitele zůstane, mají býti zřízeny a a splněny jim uvedené odkazy a že na základě této ústní poslední vůle přihlásila se k pozůstalosti dcera jeho za dědičku.

Jedná se tudíž o obecné náhradnictví ve smyslu § 608 obč. z.,

jež zákon připouští, a to ohledně toho, co po dědici předem ustanoveném zbude; v tomto případě dostane se náhradníkovi pouze to, co po prvním dědici zbude.

Tím jest dědici zůstavitele v případech pochybných vyhrazeno právo o pozůstalosti pořízením mezi živými volně nakládati, zůstavitel tu propůjčuje svému dědici více práv, než substitutovi a tomu zase více práv než dědicům neb dědici, výhoda tato jest i ve prospěchu věřitelů prvního dědice, jelikož se mohou uspokojiti z pozůstalosti.

V tomto případě odpadá povinnost zajistiti pozůstalost pro substituta a ovšem i legáty pro legatáře, poněvadž tyto mají jim připadnouti teprve z toho, co dědic zůstavitelův po své smrti zanechal, nemůže o tom pořídit (Dr. Ehrenzweig, Systém soukromého práva z r. 1924, str. 435).

Tvrdí-li stěžovatelé, že dědička má obdržeti pozůstalost pouze k doživotnímu užívání, musili by svůj nárok proti ní uplatňovati sporem.

Nejv. soud v y h o v ě l rekursu dovolacímu a uložil prvému soudu, by zajistil podle §§ 158 a 159 nesp. pat. nadační odkazy, z těchto důvodů:

Stěžovatelka napadá usnesení rekursního soudu s hlediska § 460, odst. 2. zák. č. 100/31 Sb. z. právem pro nezákonnost.

Zákonná dědička přihlásila se k pozůstalosti po svém otci jako dědička z ústní závěti ze dne 21. II. 1931 výminečně a uznala tak platnost této ústní poslední vůle. Tím stala se tato závěť i kdyby byla postrádala formálních náležitostí, platným dědickým důvodem, na jehož základě bylo projednávati pozůstalost, což se také stalo. (Rozh. č. 6576 sb. n. s.) Nemá proto názor stěžovatele, že jde v případě daném o písemnou poslední vůli, opory ve stavu věci.

Jinak jest přisvědčiti výtce dovolacího rekursu, že nižší soudy porušily zákon v §§ 158 a 159 nesp. pat., odepřely-li vyhověti návrhu stěžovatelky na zajištění uvedených výše nadací, založených poslední vůlí zůstavitelovou.

Jde o to, jak jest rozuměti ustanovení poslední vůle ve znění: »Veškeren majetek odkazuji k doživotnímu užívání své dceři; po její smrti nechť je rozdělen podle následujících ustanovení, mezi nimiž jsou uvedeny ony 2 nadace.«

Při výkladu poslední vůle jde o to, vyšetřiti skutečnou vůli zůstavitelovu, což jest úkolem soudu, jemuž jest podkladem pro to především pořízení samo a jeho gramatický smysl a logický obsah. Mínění svědků poslední vůle nemůže tu rozhodovati, nemá-li oporu v pořízení samém. Posuzuje-li se znění uvedeného ustanovení poslední vůle zůstavitelovy z těchto hledisk, nelze vyloučiti správnost názoru, že zůstavitel projevili svou vůli v ten smysl, aby jeho dcera byla universální dědičkou s omezením, že jí přísluší na zděděném majetku až do její smrti jen právo požívací (§ 507 obč. z.), které jí ukládá za povinnost, šetřiti podstaty zděděného majetku. Za předpokladu správnosti toho názoru mělo by omezení to účel,

aby podstata zděděného jmění zůstala nezměněna a při smrti universální dědičky, kdy teprve by nastala splatnost odkazů, které zůstavitel sice zřídil současně pod odstavci 1.—5. v určité výši, avšak splatnost jejich odsunul až do okamžiku smrti universální dědičky. Bylo proto patrně jeho úmyslem, aby v době jejich splatnosti bylo tu hotové jmění, z něhož by se odkazy uskutečnily. Nešlo by proto o zřízení obecné substituce ani o zřízení fideicommissum eius, quod supererit, jak se domnívají nižší soudy, a nebyl také nikdo určen poddědicem. Šlo by jen o ustanovení universální dědičky s omezením shora uvedeným a o zřízení odkazů, jejichž splatnost byla odsunuta až do smrti dědičky. Že pak zůstavitel byl oprávněn k takovému opatření, neodporuje ani ustanovení § 685 obč. z. Pro správnost názoru nižších soudů, že jde o fideicommissum posledního druhu, nelze nutně nic vyčísti ani z posledního odstavce posledního pořízení, neboť ani tomuto odstavci nelze rozuměti tak, jak míní nižší soudy, že mají býti zřízeny a splněny odkazy teprve z toho jmění, které zůstane po smrti universální dědičky. Proti mluví zejména okolnost, že zůstavitel zřídil v odstavci 1.—5. určité částky jako odkazy a že odkazy, o něž jde, mají míti jméno zůstavitele a jeho dcery (dědičky).

Nelze pochybovati, že odkazy, o něž jde v dovolacím rekursu, jsou odkazy pro všeužitečné účely (§ 157 nesp. pat.). U takových odkazů jest pozůstalostnímu soudu dbáti již z moci úřadu toho, aby byly podle §§ 158, 159 nesp. pat. náležitě zajištěny a nesmí před jejich zajištěním pozůstalost ani býti odevzdána.

Rozhodnutí nejv. soudu ze dne 4. února 1932,
R I 1102/31—1. Strnad.

K výkladu § 1486, č. 5 a § 1151 obč. zák. o smlouvě služební.

Pro rekurentův názor, že § 1486, čís. 5 obč. zák. nemá na mysli jen poměr služební, není ve znění jeho opory. Zákon tím, že používá výrazu »zaměstnanec« a »zaměstnavatel«, dal zřetelně najevo, že jde o nároky ze smlouvy služební. Ustanovení to nemůže býti rozšířeno na nároky z jiných právních jednání, poněvadž jím byla stanovena výjimka z pravidla, totiž z řádné lhůty promlčecí, a výjimky nedopouštějí obdoby.

Jest tedy zkoumati, zda šlo mezi žalující pojišťovnou a žalovaným o smlouvu služební. Žalovaný přednesl, že podle smlouvy z 8. února 1926 byl akvisitérem žalobkyně. Podle reversu z 8. února 1926 převzal zastupitelství žalujícího ústavu a za zprostředkované obchody měla mu býti nahrazena ziskavatelská provise. Nešlo tu tedy o zaměstnanecký poměr, poněvadž žalovaný podle toho nebyl zřízen (»angestellt«) v provozování závodu žalující pojišťovny.

Podle motivů zákona jest pro pojem služební smlouvy ve